

ШКОЛСТВО СЕОСКЕ ОПШТИНЕ ДОБРЊА 1952–1960

Анстракт: У раду, који је настао углавном на основу архивске грађе фондова Народни одбор среза Бања Лука и Народни одбор општине Добрња, прати се отварање и рад основних школа у Сеоској општини Добрња за вријеме њеног постојања од 1952. до 1960. Указано је на проблеме који су пратили развој школства и напор ове неразвијене општине да их ријеша. Такође су наведене имена учитеља који су радили и број ученика у разредима по школским годинама.

Кључне ријечи: Добрња, школа, школство, учитељ, ученик.

На основу Закона о подјели територије НР БиХ на срезове, градове и општине из 1952. године¹ основан је Народни одбор општине Добрња и припао је Народном одбору среза Бањалука. Општини Добрња је 1955. године прикључена територија укинуте општине Кола.² Према Статуту³ из 1956. општина Добрња обухватала је сљедећа насељена мјеста: Бабиће, Бунаре, Добрњу, Дујаковце, Џајиће (заселак Кола), Горња Кола, Горње Ратково (без засеока Запоље), Гвозденовиће, Хазиће, Кочиће, Конатаре, Локваре, Лусиће, Марчете, Мразово, Павиће, Плавшиће (заселак Кола), Радманиће, Сјутрашњицу, Соколово Горње (са засеоцима Плавшићи, Накомчићи, Ваганац и Митровићи), Стричиће, Шљивно, Вилусе, Влајиће и Зеленце. Општина је имала површину 30.403 ха, 12.843 становника и 1.560 домаћинстава. Законом из 1960. године⁴ укинут је НОО Добрња. НОО-е Крупа на Врбасу припојена су насељена мјеста Добрња, Дујаковци, Кола – дио (заселак Горња Кола), Локвари, Лусићи, Павићи, Стричићи, Шљивно, НОО-е Бронзани Мајдан Радманићи, Вилуси и Зеленци, НОО-е Бањалука Кола – дио (засеоци Џајићи, Конатари, Плавшићи и Сјутрашњица) и НОО-е Сански Мост насељено мјесто Хазићи.

¹ "Службени лист НР БиХ" бр. 11 од 5. маја 1952.

² "Службени лист НР БиХ" бр. 17 од 12. јула 1955.

³ Статут, бр. 3966, донесен на сједници НОО Добрња 15. јула 1956.

⁴ Закон о укидању општина Јањ, Рибник, Добрња и Средње, објављен у "Службеном листу НР БиХ" бр. 50/60

Школство у Бањалучком срезу, па тако и у Сеоској општини Добрња, било је оптерећено многобројним проблемима, као што су: мали број учионица у односу на број школских обвезника, помањкање простора за физички одгој, школских радионица, кабинета, наставних средстава, станова за наставнике. Недостатак школског простора довео је до претрпаности ученика у свим разредима. Због рада у смјенама и одржавања конференција и састанака увече, учионице се нису могле довољно прозрчити и очистити, што је лоше утицало на здравље ученика. Тешки услови за рад у селима без електричне струје и изграђених путева нису могли задржати доброг учитеља, што се одражавало на квалитет наставе. Општина их је задржавала тако што им је исплаћивала посебан додатак за рад у тешким условима и са великим бројем дјеце, обезбјеђивала стан и огрев и стипендирала учитељски кадар.

Највећи проблем општине је био неуписивање великог броја дјеце у школу. У вези са тим одборник Братислав Регодић на сједници НОО Добрња 25.9.1953. је изнио податак да на општини не иде у школу 100 дјеце, међу њима и дјеца одборника и чланова Савеза комуниста. Тражио је да се општина више укључи у рјешавање овог питања, а да учитељи одрже конференције на којима ће упознати родитеље о значају образовања дјеце. Тражио је да се отвори осмолетка у Добрњи или Кадиној Води и да се граде школе у Локварима и Дујаковцима, а да пилана у Стричићима помогне изградњу школе у Радманићима.

По завршетку Другог свјетског рата почела је оправка постојећих школа (у Шљивну, Стричићима и Хан Колима), па су 1947. први пут упућене молбе Министарству просвјете БиХ за поновно отварање школа у овом крају. До 1956. прорадило је осам четвороразредних основних школа. Прије рата школовањем је било обухваћено 12,6% дјеце дорасле за школу, а у 1956. 70%. Поред редовне наставе, посвећена је пуна пажња описмењавању старијих годишта путем алфаветских течајева. Тако је проценат неписмених од 95% прије рата смањен на 64% до 1956. године. Почетак школске 1955/56. био је отежан због слабог одзива ученика, нарочито у Стричићима, односно због тога што су многи родитељи забранили својој дјечи, посебно женској, да иду у школу. По схватању становништва жене су предодређене за улогу мајке, супруге и домаћице и не треба им школа. Једино је у школи у Шљивну било преко 50% женске дјеце. Тек након покретања прекршајног поступка и кажњавања, родитељи су слали дјецу у школу. За овакво стање власти су кривиле не само родитеље већ и учитеље који се нису довољно залагали да упишу сву дјецу. Општина се трудила да изгради школе тамо гдје их нема, али није било новца. Планирано је да у школској 1956/57. буде 2.749 школских обвезника узраста 7–15 година, а у септембру 1956. школу су похађала 1.412 ученика, а 1.337 дјеце је остало неуписано. Просвјета, социјална и здравствена заштита 1956. на општини била је испод

нивоа из 1939.⁵ Настава је била вербалистичка. Једино наставно средство је била гола ријеч, цртеж на табли или, у најбољу руку, понека слика. У школској 1956/57. школа у Хан Колима је прерасла у шестогодишњу. Радилa је у три смјене у двије условне учионице и једној мањој. На подручју НОО Добрња 1959. било је 1.500 школообавезујуће дјеце. Већи број дјеце је прекинуо даље школовање због тога што нису могли да седми и осми разред наставе у Горњем Шехеру, јер је та школа била претрпана и није могла примити ни сву дјецу са свог подручја. Са терена Хан Кола у Шехер је ишло 112 дјеце. Због великог прилива ђака власти су планирале доградњу школе у Хан Колима како би могла прерасти у осмогодишњу. Уписно подручје Хан Кола, Доња Кола и Рекавице имало је 750 домаћинства и 350 ученика. Средином 1959. основан је режијски одбор за проширење школе у Колима, који је имао задатак да обезбједи потребну грађу и грађевински материјал, стручну и физичку радну снагу и са истом склапа и раскида уговоре и све друге послове око проширења школе. Надоградњом спрата добило би се још 130 м² учионичког простора. Исте године издата је грађевинска дозвола за надоградњу првог спрата на постојећој школи⁶ и за насеља Џајићи и Горња Кола заведен мјесни самодопринос за изградњу школе у Хан Колима.

У току 1959. планирана је изградња школе у Павићима за засеокe Цвијетићи, Павићи, Сладојевићи и Шипке, који су имали 720 становника, 120 домаћинстава и 80 школообавезне дјеце. Школа се градила на мјесту званом Козлиште. Најудаљенија кућа од школе је 2 км.⁷ Исте године почела је изградња школе у Дујаковцима⁸ за засеокe Гатарићи, Вулини, Божићи, Радановићи и Делићи. Конкурс за учитеља управника и учитеља обје школе расписан је 10. априла 1960.

До 1961. Општина Добрња је планирала да изгради школе у Конатарима, Соколову и Добрњи. Школе у Колима, Шљивну, Радманићима, Стричићима и Г. Раткову у том периоду требале су прерасти у осмогодишње, а остале у шестогодишње.

Проучавање школства овог краја је отежано јер је сва архивска грађа НОО Добрња настала у периоду од 1952. до 1955. уништена у пожару, а остала архивска грађа је слабо сачувана. За вријеме постојања Општине Добрња радиле су школе у Шљивну, Хан Колима, Вилусима, Стричићима, Кадиној Води, Радманићима, Хазићима, Сјутрашњици, Локварима и Горњем Раткову.

⁵ АРС БЛ, 132, Народни одбор општине Добрња, Друштвени план привредног развоја општине Добрња за период од 1957. до 1961, бр. 2416 од 30. септембра 1958.

⁶ НОО Добрња је издао грађевинску дозволу 2. јуна 1959. под бр. 219, а рјешење о ужој локацији 1. јуна 1959. под бр. 323.

⁷ Грађевинску дозволу издао је НОО Добрња 2. јуна 1959. под бр. 04–221/1.

⁸ Грађевинску дозволу за градњу школе у Дујаковцима издао је НОО Добрња 2. јуна 1959. под бр. 04–222.

Народна основна школа у Шљивну

Дворазредна основна школа у Шљивну почела је са радом 1927.⁹ и радила је до почетка Другог свјетског рата.¹⁰ Министарство просвете Краљевине СХС је одлуком ОНБр. 52845 од 18.8.1927.¹¹ за учитеље у Шљивну поставило Зорку Бјелицу и Николу Јуричевића. Послије њих у школи су радили Иван Голуб, Марко Перишић¹², Перо Грбић¹³ и Анкица Арнол¹⁴. У септембру 1932. школу је похађало 41 дијете (36 мушких и пет женских). Након ослобођења, Срески народни одбор Бањалука упутио је 15. септембра 1947. Министарству просвјете Владе НР БиХ захтјев да се отвори школа у Шљивну. У њему су навели да је школска зграда у државном власништву површине 70 м² поправљена, саграђена од тврдог материјала, са станом за учитеља (двје собе површине 33 м²). Школа је имала школски врт од шест дунума, санитариије, чесму за воду. Школу би похађало 420 дјеце из Шљивна, Добрње, Вилуса и Зеленаца. Најближа школа се налазила у Стричићима, али није још била отворена и удаљена је 11 км. Набављено је 20 школских клупа, по једна табла, сто, столица и рачунаљка. Школа је од Бањалуке удаљена 28 км.¹⁵ Према сачуваним подацима, школа није почела са радом до краја 1947. године, иако је планирано.¹⁶ Учитель Радослав Блечић¹⁷ је радио у школи у Шљивну 1948. а учитељица Илинка Гојнић¹⁸ је ступила на дужност 17. фебруара 1949. године. Радила је и идуће школске године са 162 ученика (у трећем разреду 99, а у четвртном 63). Школске 1950/51. и 1951/52. у Шљивну су радили учитељи Љубомир Плавшић¹⁹ и Иван Драгичевић²⁰. У септембру 1951. у први разред уписан је 21 ученик (20 мушких и 1 женско), а у други 48 (41 + 7), 88,41% мушких и 11,59% женских.

⁹ Одлука Министарства просвјете Краљевине СХС ОН бр. 53046 од 19. августа 1927.

¹⁰ АРС БЛ, 99, Народни одбор среза Бањалука, бр. 149 од 4.1.1954.

¹¹ Просветни гласник, Службени орган Министарства просвете, број 8, година XLIII, 1927, 544

¹² Исто, број 4, година XLVIII, 1932, 412.

¹³ Исто, број 2, година LI, 1936, 154.

¹⁴ Анка Арнолд постављена је за учитељицу у Шљивну одлуком III бр 86109/38 од 18.9.1939. Просветни гласник, Службени орган Министарства просвете, број 10, година LV, 1939, 1163

¹⁵ АРСБЛ, 99, бр. 18748/47

¹⁶ Исто, 23000 од 19.11.1947.

¹⁷ Исто, 7885/48

¹⁸ Прије доласка у Шљивно Илинка Гојнић је радила као васпитачица у Дјечијем дому "Данко Митров" Бањалука, АРС БЛ-99, персонални досије

¹⁹ Љубомир Плавшић, рођен 1931. у Хан Колима, завршио је нижи учитељски течај 1950. Од 1.8.1950 до 31.8.1952. радио је у Шљивну, а потом прелази у Мелину.

²⁰ Иван Драгичевић, рођен 1931. у Студенцима код Љубушког, звање привременог учитеља добио 1.8.1950. Три течајна разреда учитељске школе завршио 1951. За управника школе у Шљивну постављен је 1.7.1952. Након одслужења војног рока, 12.10.1955. премјештен у НОШ Трн.

Школске 1952/53, као и наредне, радили су Божидар Ловрић, учитељ управник и Иван Драгичевић, 1954/55. Божидар Ловрић и Душанка Зелић,²¹ 1955/56. Божидар Ловрић и Алојзија (Лудвига) Просен, која је по завршетку школске године отишла у Осијек.

У идућој школској години, 1956/1957, са 201 учеником радили су учитељи Роса Јовичић,²² Зора Деурић и Божидар Ловрић. Сљедеће школске године, 1957/58, радила је сама Зора Деурић са 200 ученика до 1.3.1958, када су дошли учитељи Томислав Зец и Божо Зорић, који су радили и наредне школске године.

На заједничкој сједници Народног одбора општине Добрња, одржаној 21. маја 1958, донесено је рјешење о разрјешењу управника Народне основне школе у Шљивну Божидара Ловрића ради одласка на нову дужност, а за новог управника постављен је Божо Зорић²³.

У записнику просвјетног инспектора о прегледу школе 29.10.1958. наводи се да се у школу годинама ништа није улагало осим за годишње кречење. Проблем су били и вода и санитарије. Школска кухиња је била смјештена у новосаграђеној брвнари у школском дворишту. Тада су школу похађала 203 ученика. Први разред са 28 ученика и други са 38 ученика водио је Томислав Зец, док је Ђ са 28 и четврти са 50 ученика водио Гојко Дојчиновић, а Ша са 29 и ШБ са 30 ученика Божо Зорић.

Почетком школске 1959/60. за управника је постављен Томислав Зец.²⁴ Школу је похађало 188 ученика у четири одјељења, први 49, други 51, трећи, 40, четврти 48. Радили су учитељи Гузијан (Пантелије) Славка са првим и четвртим и Гојко (Станоја) Дојчиновић. Томислав Зец је радио до одласка у Локваре 1.12.1960.

Школске 1960/61. први разред похађало је 48 ученика, други 39, трећи 48 и четврти 37, укупно 172 ученика. Славка Гузијан водила је други и четврти, Гојко Дојчиновић први и трећи разред²⁵. Обоје учитеља су престали радити 31.8.1961.

Пошто су засеоци Дивљаци, Ратковићи, Милетићи, Малешевићи, Клинци, Требовци, Станивуковићи и Нешићи имали 1959. године 115 домаћинстава са око 1-580 становника, од којих 160 школообавезне дјеце, а до тада нису имали школу, ријешено је да се изгради једна у Шљивну, јер је било приклад-

²¹ АРС БЛ-99, бр. 4190 од 28. фебруара 1955.

²² Роса Јовичић од 1.1.1951. до 1.9.1954. била је учитељица у Соколини, Срез Јајце, када прелази у Јошавку Горњу и ту је радила до 31.12.1955.

²³ АРС БЛ, 122, бр. 1327 од 21. маја 1958. НОО Добрња је додијелио награду Божидару Ловрићу 26.12.1957. због примјерног рада и доброг залагања на радном мјесту референта за просвјету и културу тог одбора, за вођење управе школе у Шљивну и организовању рада школа ове општине, а посебно школских кухиња и организовању логоровања предвојничке обуке.

²⁴ Рјешење бр. 186/59 донесено на заједничкој сједници НОО Добрња 5. септембра 1959.

²⁵ АРС БЛ, 122, бр. 0801-144-3 од 12. новембра 1960.

није у односу на све засеоке, а нарочито зато што је изворска вода била удаљена свега 50 метара.²⁶ У режијски одбор за проширење и изградњу школе у Шљивну изабрани су Војин Малешевић, службеник Земљорадничке задруге, Енвер Бајрић, грађевински техничар, Милутин Вуколић и Витомир Дивјак, службеници НОО Добрња и Душан Милошевић, службеник поште у Добрњи.

Као служитељи у школи радили су Ненад Андрић, Бошко Андрић, Раде Малешевић и Јово Малешевић.

Народна основна школа у Хан Колима

Јулија Шарић

Школа у Хан Колима отворена је 1932, са једним одјељењем, у којем је било 40 ђака (37+3).²⁷ У школи су прије Другог свјетског рата радиле учитељице Вукосава Опачић (1932–1937), Јулија Шарић²⁸ (1937–1939), Нада Чакаревић (1939–1940) и Роса Мариловић (1940–1941).

У Другом свјетском рату школска зграда је запаљена, али је обновљена 1949. године.²⁹ Школско подручје чинили су засеоци Џајићи, Радуловићи, Конатари, Гатарићи, Шућури, Дедићи, Вуклишевићи, Трубајићи, Кнежевићи и Гајићи (Рупари). Школа је имала двије учионице, свака површине по 42 м². Први учитељи су били Драгутин Дубак и Даница Дубак Маслова-рић, који су радили од 1949. до 1951. Божидар Ловрић³⁰ био је учитељ у Хан Колима од 25.9.1950. до

1.10.1951, кад је отишао на одслужење војног рока у ЈНА.

Школске 1951/52. први разред имао је 38 (31+7), други 44 (32+12), трећи 52 (41+11) и четврти разред 61 (46+15), укупно 195 ученика. У школи 77% ђака

²⁶ Инвестициони програм одобрен је рјешењем НОС Бањалука, бр. 08-50/59 од 15. априла 1959, а грађевинску дозволу за изградњу осмогодишње школе издао је НОО Добрња под бр. 04-220/1 од 2. јуна 1959.

²⁷ Школа основана 1932. одлуком број Он-65522 од 26. августа 1932. Носила је назив "Краља Петра Великог Ослободиоца"

²⁸ Учитељица Јулија Григоријева Илина удата Шарић рођена је 11.12.1885. у Чернишеву, Срез Стараја Руса, у Русији, гдје је завршила курс учитељске школе 1903. и радила четири године. Учествовала је руско-јапанском рату 1904–1905 и у балканским ратовима 1912–1913 као болничарка. За тај рад одликована је Медаљом Руског Црвеног крста, Царском сребрном медаљом за милосрђе, Златном медаљом Њ. в. краља Николе за ревност и Крстом милосрђа, указом Њ. в. краља Петра I за његу и услуге српским рањеницима. Удала се за ратног инвалида Милана Шарића из Босанске Градишке 1914. Прије доласка у Хан Кола радила је у Београдском и Пожаревачком округу и Неготинском срезу, КБУВБ – персонални досијеи

²⁹ АРС БЛ 99, бр. 1810/53 од 31. марта 1953.

³⁰ Учитељ Божидар Ловрић, рођен 29.4.1928. у Бистрици, радио је на подручју НОС Јајце од 5.9.1949. до 20.9.1950.

су била мушка дјеца. На почетку је радио сам учитељ управник Драгутин Дубак³¹, касније Марија Краљић, Душанка Зелић, Драгутин Божовић³² и Богдан Гњатовић³³.

Школске 1952/53. године радили су Богдан Гњатовић (до 16.9.1952, кад је отишао у ЈНА), Богдан Дивјак и Људмила Пернек³⁴.

Школске 1953/54. радили су Ђурађ Чичић³⁵ и Ћиро Ракић, 1954/55. учитељи Миленко Шукало, Бранислав Милић,³⁶ Ћиро Ракић и Саво Милић и 1955/56. Мехмед Селман³⁷, Невзета Селман,³⁸ Слободанка Ристић, Зора Деурић, Саво Милић, Бранислав Милић, Мирјана Курузовић³⁹ и Миле Зелић.⁴⁰

Школске 1956/57. школа је прерасла у шестогодињу. Са 288 ученика, радили су Војин Чичић, Слободанка Ристић, Невзета и Мехмед Селман, Мирјана Курузовић, Грозда Шобот Кесер и Љубомир Кесер.

Школске 1957/58. са 272 ученика радили су Драго Јањић, учитељ управник⁴¹, Госпава Јањић, Нада Панић Пањковић, Вера Паштар, Грозда и Љубомир Кесер. Наредне године Ia са 32 (20+12) и Ib са 30 ученика (20+10) водио је учитељ Сеад Мисирлић. Драгица Вучен је водила Ic са 30 (18+12), управник Љубо Кесер⁴² други разред са 41 (32+9), Грозда Кесер Ша са 34 (19+15), Госпава

³¹ Учитељ Драгутин Дубак радио у школи у Хан Колима од 20.10.1949. до 1.10.1951, када је отишао на одслужење војног рока. Послије је радио у школи у Доњим Колима и Рекавицама, АРС БЛ 99 персонално досије

³² Учитељ Драгутин Божовић радио у школи у Хан Колима од 22.11.1951. до 31.3.1952.

³³ Учитељ Богдан Гњатовић је радио у школи у Хан Колима од 1.4.1952. до 16.9.1952. НОС БЛ – персонални досије

³⁴ Људмила Пернек Шајн, рођена 1926. у Травнику, учитељску школу завршила је 1945. У периоду од 23.10.1945. до 31.3.1952. радила је у НОШ Сајковићи, СНО Ливно, НОШ Дебељаци и НОШ Штрбе. Од 1.9.1952. из НОШ Мотике премјештена је у Хан Кола, 1.9.1953. у Бранковац, а 1.9.1955. у Модричу.

³⁵ Ђурађ Чичић је рођен 1931. у Кобатовцима. Учитељску школу завршио је 1950. У НОШ Рекавице радио од 14.11.1951. до 31.3.1952. Од 25.8.1952. радио је у НОШ Ћетојевићи.

³⁶ АРС БЛ, 99, бр. 5137/54 од 20. августа 1954.

³⁷ Мехмед Селман рођен је 1926. у Бањалуци, гдје је 1948. завршио Учитељску школу. Као учитељ приправник радио је у НОШ у Кмећанима и Бронзаном Мајдану, а 23. јануара 1953. прелази у школу у Доњу Ивањску. За управника исте школе именован је 15. јуна 1954. На дужност учитеља у НОШ Хан Кола постављен је 1955. Послије школе у Хан Колима радио је у НОШ Врбања, гдје је био управник. АРС БЛ 99

³⁸ Невзета Хаџиосмановић Селман рођена у Сарајеву 1928. Учитељску школу завршила је 1947. Од 8.11.1947. до 31.3.1952. радила је у НОШ Врањска, СНО Бос. Крупа, 1.4.1952–22.8.1952. у НОШ Меховци, од 1.9.1952. до јануара 1953. у Бронзаном Мајдану, када прелази у Ивањску Доњу. У школи у Хан Колима почела је да ради 1.9.1955.

³⁹ Учитељица Мирјана Курузовић је од 19. октобра 1954. до 31.12.1955. радила као учитељ приправник у ОШ Рекавице, а у школи Хан Колима од 1.1.1956. до 30.6.1956. Радни однос јој је престао јер није положила стручни испит, па је од 1. јула 1956. до 1.4. 1957. у истој школи радила као хонорарни службеник. Послије школе у Хан Колима радила је у НОШ Врбања.

⁴⁰ Учитель Миле Зељић радио је у школи у Хан Колима од 1.9.1955. до 31.12.1955.

⁴¹ АРС БЛ 122, бр. 2506 од 2. септембра 1957.

⁴² Исто, бр. 2633 од 30. септембра 1958.

Јањић ШБ са 36 (22+14), Божана Грозданић IVа са 26 (15+11), Нурудин Куленовић⁴³ IVб са 26 ученика (15+11). Пети разред имао је укупно 45 ученика (41+4), а шести разред 14 (11+3). У вишим разредима предавали су: Сеад Мисирлић њемачки језик, Драгица Вучен пољопривреду и домаћинство, Љубо Кесер земљопис, Грозда Кесер историју и цртање, Госпава Јањић природопис, Божана Грозданић рачун и пјевање и Нурудин Куленовић српско-хрватски језик и фискултуру. У школи је било 314 ученика (213+101).

Школске 1959/1960. године школа је прерасла у осмогодишњу.⁴⁴ За управника је постављен Гаврило Пламенац⁴⁵, а као учитељи, са 357 ученика, радили су Бранислав Николић, Грозда и Љубомир Кесер, Нурудин Куленовић, Сеад Мисирлић и Божана Грозданић. Идуће школске године примљене су наставнице Рајна Курузовић и Вера Паштар.

Као служитељке су радиле Смиља Мандић и Драгојла Ракић.

Народна основна школа Стричићи

Основна школа у Стричићима, са једним одјељењем, отворена је 1932. године.⁴⁶ Прије Другог свјетског рата у школи су радили учитељи Неранца Мишин⁴⁷ четири године, Марија Лончарић двије године, Стјепан Сјериков,⁴⁸ Андрија Вученић и Ђуро Стојановић⁴⁹ по једну годину. Учитељ Сјериков радио је школске 1938/39. са 30 ученика од првог до четвртог разреда.

За вријеме Другог свјетског рата школска зграда је била порушена. Срепски народни одбор Бањалука је 15.9.1947. упутио Влади БиХ захтјев да се отвори школа у Стричићима јер је најближа школа била удаљена 11 км. СНО и МНО Стричићи су се споразумјели да отворе школу у приватној згради, коју су довели у исправно стање и снабдјели намјештајем и најпотребнијим училима.

⁴³ Нурудин Куленовић је од 17.10.1950. до 30.9.1951. радио на подручју Среза Кључ. Од 15.10.1952. до 30.8.1957. радио је као васпитач у Ђачком дому у Бањалуци. Од 1.9.1957. до 31.8.1958. радио је на подручју НОО Ивањска.

⁴⁴ АРС БЛ, 122, бр. 219 од 19.10.1959. сједница Општинског вијећа

⁴⁵ Исто, бр. 190/1, заједничка сједница оба вијећа 5. септембра 1959.

⁴⁶ Одлуком бр. ОН 65527 од 26. августа 1932.

⁴⁷ Неранца Мишин Јандрић, рођена 18.12.1912, постављена је за учитељског приправника у Стричићима 1932. У школу у Ступници, Срез дворски, прелази 1936. Просвјетни гласник, Службени гласник Министарства просвјете, број 11, година XLVIII, 1932, 1186

⁴⁸ Стјепан Кузмич Сјериков, рођен 27.7.1895. у мјесту Славјанскаја, Кубанска област, у Русији. Учитељску школу завршио је 1915. у Новоросијску. Практични учитељски испит положио у Дервенти 1924. Прије доласка у Стричиће радио као учитељ у Озрену, Градачцу, Новом Граду (Срез Дервента) и Масловарама.

⁴⁹ Ђуро Стојановић је рођен 2.5.1920. у селу Јазавац, Општина Бос. Градишка. Основну школу завршио је у селу Мрчевци, нижу гимназију у Бос. Градишци, а Учитељску школу у Бањалуци 15.1.1941. Непосредно по завршетку школовања, одлуком Министарства просвете, III одјељење, бр. 10204 од 18. фебруара 1941, постављен је за учитеља у Стричићима. Погинуо је септембра 1942. као руководиоца Агитпропа Прве крајишке бригаде.

Зграда је имала једну учионицу од 54 м² и стан за учитеља, који се састојао од двије просторије површине 21 м². Била је изграђена од дрвета и могла је послужити годину-двје, док се не изгради нова. Школа је удаљена од Бањалуке 30 км. Имала је двориште површине једног дунума, школски врт од пет дунума, санитариие и извор воде у близини школе. Школу би похађало 310 дјеце из заселака Кривокуће, Кочићи, Ђукићи, Пајићи, Дулићи, Гранулићи, Лазичићи, Макивићи, Азарићи и Регоде. Набављено је 20 школских клупа, сто, столица и табла. Настава у школи је почела 1.9.1949. Први учитељи су били Бошко Ђурђевић и Фрањо Шимлеша.

Школске 1951/52. у први разред је уписано 26 (13+13), а у други 63 (39+24), односно 58,5% мушке и 41,5% женске дјеце. Учитељи у школи су били Драго Радић и Бранко Пашић. Школске 1952/53. радили су Бранко Пашић, Бранислав Милић⁵⁰ и Анкица Милача, 1953/54. Илија Бркић, Бранислав Милић и Анкица Милача, 1954/55. и наредне Војин Чичић и Љубомир Кесер⁵¹ (до 1.2.1956). Школске 1956/57. уписана су 94 ученика, које су училе Божица (Богдана) Предраговић и Сава Ђукић. У новембру 1956. школа је добила назив НОШ "Петар Кочић".⁵² Школске 1957/58. године, са 97 ученика, радили су Сава Ђукић, Бранко и Божана Момић. Бранко (Милана) Момић, рођен 1929, са завршеном учитељском школом и положеним стручним испитом,⁵³ за управника школе постављен је 2.9.1957.

Стјепан Сјериков

Школске 1959/60. школа "Петар Кочић" у Стричићима прераста у петоразредну.⁵⁴ У њој су тада били запослени Бранко Момић, Божана Момић и Његослав Дувњак. Бранко Момић је водио четврти разред и у петом предавао математику, историју, основе пољопривреде, ликовно, физичко и здравствено васпитање. Његослав Дувњак је водио први разред и у петом предавао српско-хрватски језик, географију, познавање природе, општетехничко и музичко васпитање. Божана Момић је водила други и трећи разред комбиновано од 1.12.1959. до 1.1.1960, када је отишла на породилско одсуство. Први разред је похађало 25, други 19, трећи 24, четврти 23, пети 35, укупно 126 ђака.

У августу 1960. разријешени су дужности учитељи Бранко и Божана Момић, који су ту радили четири године, и прешли у школу у Пријечане. Ово двоје учитеља организовали су овдје домаћинске течајеве и ваншколске активности (у школском врту, спортским и културно-забавним секцијама са омлади-

⁵⁰ АРС БЛ, 99, бр. 14650 од 9. октобра 1952.

⁵¹ Љубомир Кесер радио у НОШ Стричићи 1.1–1.2.1956. НОО Добрња – персонални досије

⁵² АРС БЛ, 122, бр. 0804-2199 од 5.8.1957.

⁵³ АРС БЛ, 134 НОО Крупа на Врбасу – персонална досијеа

⁵⁴ АРС БЛ, 122, бр. 212 од 19.10.1959.

ном, уређење школе и школског дворишта). Бранко је био активан друштвено-политички радник, учествовао на збору бирача, савјету и управном одбору Земљорадничке задруге Стричићи, конференцији Социјалистичког савеза радног народа Југославије и био члан Савеза комуниста Југославије. Јелена и Његослав Дувњак⁵⁵ су тад престали да раде у Стричићима.

Школске 1960/1961. радили су Здравко Шункић, Маринко Банушић, оба стипендисти НОО Добрња, Ђуро Гвозден и Душан Љиљак. НОО Добрња је 2.8.1960. обавијестио учитељицу Стану Ђурин из Новог Милошева да може почети радити у ОШ "Петар Кочић" у Стричићима.⁵⁶

Од оснивања школе 1932. до 1960. као послужитељ је радио Стојан Чепркало.

Народна основна школа у Кадиној Води

Народна основна школа у Кадиној Води почела је са радом 1.11.1950. Школско подручје чинили су засеоци Грабовица, Кадина Вода, Врањеши, Шипке, Топићи, Гргићи и Савановићи. Била је смјештена у кући Луке Шипке и имала једну учионицу од 37,05 м² и двориште површине два дунума.⁵⁷ Тада је учитељ био Радован Крагуљ. Мјесец дана на почетку школске 1951/52. радио је учитељ Петар Трамошљанин. У првом разреду било је осам ученика (7+1), у другом 35 (32+3), укупно 43 ђака, које је преузео а и наредне године учио Бранко Бањац. Школске 1953/54. радили су учитељи Љубомир Кесер и Бранко Бањац, а идуће Марија Савјак,⁵⁸ Миладин Ковачевић и Љубинка Крстановић.⁵⁹ Школске 1955/56. радили су Смиља Скендерија, управник и Ковачевић Миладин, хонорарни учитељ. У току 1956. управна зграда у Кадиној Води је адаптирана и претворена у школу.⁶⁰ Школске 1956/57, са 93 ученика, радиле су Смиља Скендерија, Мирјана Курузовић и Зора Деурић, а следеће, са 101 учеником, Мирјана Курузовић и Зора Деурић.

Курузовић Мирјана је почетком школске 1958/59. разријешена дужности управника, а постављен је Новак Тадић.⁶¹ Као учитељица тада је почела да ради и Сава Ђукић.

Према записнику школског инспектора од 9.11.1959. школа је имала: у првом разреду 28 (17+11), другом 30 (20+10), трећем 26 (17+9) и четвртном 22 (11+11), односно укупно 106 ученика, које је у два одјељења (прво одјељење први и трећи разред, друго одјељење други и четврти) учио сам учитељ Новак

⁵⁵ Исто, бр. 02-104/2 од 31. августа 1960.

⁵⁶ Исто, бр. 0823- 111 од 2. августа 1960.

⁵⁷ АРС БЛ, 99, бр. 13284 /53 од 23. јануара 1954.

⁵⁸ Исто, бр. 16486/54 од 27. септембра 1954.

⁵⁹ Исто, бр. 16485 од 27. септембра 1954.

⁶⁰ АРС БЛ, 122, бр. 0823-472 од 22.2.1957.

⁶¹ АРС БЛ, 122, бр. 2636 од 30. септембра 1958.

Тадић.⁶² У септембру 1959. привремено је радила Божана Грозданић, учитељица из НОШ Кола.

Школске 1960/61. радио је Новак Тадић са два комбинована одјељења, први разред 25 ђака, други 25, трећи 25, четврти 24, укупно 99 ученика (59+40).

Стојан Њежић и Душан Петровић били су служитељи у школи у Кадиној Води.

Народна основна школа Радманићи

На подручју МНО Радманићи у августу 1949. било је 360 дјеце дорасле и прерасле за школу, па је Народни одбор среза Бањалука обавијестио Министарство просвјете НР БиХ да у овом мјесту планира отворити једногодишњу школу, која ће имати 120 полазника.⁶³

Прије отварања школе организовани су аналфабетски течајеви на које се одазвало много полазника. Због недостатка новца, изградња школске зграде почела је тек 1953. године.⁶⁴ У Народној основној школи у Радманићима школске 1954/55. радили су учитељи Миладин Ковачевић, учитељ управник, Грозда Шобот и Алојзија Просен, а сљедеће Грозда Шобот, управник, Илинка Вукелић⁶⁵, Алојзија Просен и Љубомир Кесер⁶⁶.

Школске 1956/57. школа је имала двије условне учионице и једну отворену у канцеларији. Није имала одговарајуће клупе, па су дјеца сједила на трношцима које су доносили из својих кућа. Тада је школу похађало 230 ђака, а учитељи су били Томислав Зец, управник, Ирфан Медић, Владимир Јанковић и Вера Паштар.⁶⁷ У току школске 1957/58. са 220 ученика радили су Ирфан Медић, до одласка на одслужење војног рока у ЈНА 20.10.1957, Томислав Зец, до 1.3.1958, Владимир Јанковић и Анто Маркић.

У школској 1958/59. наставно-васпитни рад се одвијао у четири чиста одјељења са 197 ученика, 115 дјечака и 82 дјевојчице. Одјељења су била бројна, што је отежавало рад учитеља. Учитељ управник Владо Јанковић водио је други разред са 46 (30+16) и четврти са 56 ученика (35+21), а Душан Дујић⁶⁸ први разред са 45 (22+23) и трећи са 50 ђака (28+22).

⁶² Исто, бр. 02-190 од 9. јануара 1960.

⁶³ АРС БЛ, 99, бр. 18093 од 22. августа 1949.

⁶⁴ Грађевинску дозволу за градњу народне основне школе у Радманићима издао је Народни одбор среза Бањалука под бр. 10489/53 1. октобра 1953.

⁶⁵ Илинка Вукелић радила је у школи у Радманићима од 1.1956. до 31.8.1956. НОО Добрња – персонална досијеа

⁶⁶ Учитељ Љубомир Кесер у школи у Радманићима радио је од 1.2. до 31.8.1956. НОО Добрња бр. 2503 од 16. августа 1956.

⁶⁷ Учитељица Вера Паштар радила је у школи у Радманићима у септембру 1956.

⁶⁸ Прије доласка у НОШ Радманићи Душан Дујић је радио у Срезу Кључ од 1.9.1951. до 2.9.1953. и у НОО Саница од 1954. до 31.8.1957.

У школској 1959/60. била су четири одјељења: први разред са 49, други са 42, трећи са 44 и четврти са 49, укупно 184 ученика. Владо Јанковић водио је одјељење првог и трећег разреда. Одласком учитеља Сеада Мисирлића 15.10.1959. ученици другог и четвртог разреда нису долазили на наставу до 10.2.1960, када је дошао за учитеља Анто Кардум и радио до краја школске године.

Школске 1960/61. била су четири разреда са 172 ђака, са којима је радио само учитељ Владо Јанковић⁶⁹. Пошто је квалитет наставе опао због великог броја ђака, она је прекинута за трећи и четврти разред до доласка другог учитеља.

У школи су као служитељи радили Марко Чолаковић и Стојић Требовац.

Народна основна школа у Вилусима

У Вилусима је изградња школе почела 1953, након што је Народни одбор среза Бањалука издао грађевинску дозволу.⁷⁰ Радови су слабо напредовали због превисоке цијене грађевинског материјала и превоза, као и слабог одзива становништва на добровољни рад. Завршни радови почели су априлу 1957.⁷¹ Школа је отворена и почела са радом 5. септембра 1958. Школска зграда, која је била солидно саграђена, имала је двије учионице, канцеларију и један стан за учитеља, који се састојао од собе и кухиње, и собу за самца. Приликом отварања на школи нису били постављени олуци нити офарбана столарија. Остакљење је извршено од комада, па су стакла испадала. Извор питке воде је био у близини школе. Двориште је било незаграђено. Школа је имала најнужнији намјештај, а набављене клупе су биле слабе, неке и неупотребљиве. То су биле расходоване клупе, нестручно крпане и бојене. Пећи нису биле набављене. Од учила школа је имала само карту ФНРЈ и геометријска тијела. Наставно-васпитни рад се изводио у четири чиста одјељења, два првог разреда, једно првог разреда двогодишње школе и једно одјељење трећег разреда, састављено од ученика који су до тада похађали школу у Хазићима (осам ученика), Радманићима (пет) и Козицама (два). У четири одјељења било је 75 дјечака и 33 дјевојчице, укупно 108 ученика.

Школске 1958/59. радили су учитељи Анто Маркић, управник,⁷² и Ирфан Медић, а сљедеће Ирфан Медић⁷³ и Божо Зорић⁷⁴. Управник Анто Мар-

⁶⁹ АРС БЛ, 122, бр. 0802-138 од 29. септембра 1960.

⁷⁰ Грађевинску дозволу издао је Народни одбор среза Бањалука под бројем 10489/53 од 1.10.1953. АРСБЛ, 99

⁷¹ Грађевинску дозвола за градњу – довршетак основне школе у Вилусима издао је НОО Добрња 28. марта 1957. под бр. 850.

⁷² АРС БЛ 122, бр. 2637 од 30. августа 1958.

⁷³ Исто, бр. 0802-93 од 20. јуна 1960.

кић је смијењен, а за новог је постављен Божо Зорић.⁷⁵ Први и други разред (33+41) водио је Зорић, а комбиновано трећи и четврти, са 17 ученика, водио је Медић, као и други разред двогодишње школе са 31 учеником, односно укупно 48.

Школске 1960/61. први разред имао је 30 ученика, други 34, трећи 32, четврти седам, односно укупно 103 (58+45)⁷⁶, а радили су учитељи Јелена и Славко Гузијан. Божо Зорић је разријешен дужности управника школе у Вилусима, а постављен је Славко Гузијан⁷⁷, који је радио са два чиста одјељења са првим и трећим разредом са 64 ученика, а Јелена Гузијан са два чиста одјељења, трећим и четвртим, са 62 ученика.

Послужитељ у школи био је Станислав Антонић.

Народна основна школа у Хазићима

У двогодишњој школи у Хазићима радио је 1.9.1953–10.10.1953. учитељ Никола Вуковић.⁷⁸ Новак Тадић ступио је на дужност 15.9.1953. и ту радио наредних пет година.

За потребне школе у Хазићима започета је 1954. адаптација магацина Сељачке радне задруге "Ристо Ковачевић Чича", са кредитом који није био довољан. Изостављен је добровољни рад становника, на који се рачунало, а грађевински материјал се плаћао скупље него у Бањалуци, па је изградња школе текла спорије него што је планирано. До краја године школа је покривена.

Од јула 1954. до 31.7.1955. радио је учитељ Миладин Ковачевић, кад је отишао на одслужење војног рока у ЈНА. Након њега, од 10.9.1955. до 1.11.1955, радио је Миленко Шукало, након чега прелази у школу у Бунареве.

Школске 1956/57. било је 160 ђака, које су учили Новак Тадић и Гојко Дојчиновић. Исти учитељи су радили и сљедеће школске године са 101 учеником. Од 1.9.1958. до 31.8.1960. у школи су радили Славко⁷⁹ и Јелена⁸⁰ Гузијан, када су прешли у Вилусе.⁸¹ Школске 1958/59. полазак дјецe у школу био је слаб, поготово у првом разреду. У два комбинована одјељења било је 138 ученика. Наставу је водио Славко Гузијан, јер се Јелена налазила на породилском одсуству. Од намјештаја школа је имала двије табле, један орман и 20 дотрајалих клупа, а од учила по једну карту ФНРЈ и БиХ. Наставничка и ученичка

⁷⁴ Исто, бр. 0802-91 од 17. јуна 1960.

⁷⁵ Исто, бр. 187 од 5. септембра 1959.

⁷⁶ АРС БЛ, 122, бр. 144 од 12. новембра 1960.

⁷⁷ Исто, Рјешење бр. 01-96/60

⁷⁸ АРС БЛ, 99, бр. 11232 од 10. октобра 1953.

⁷⁹ Славко Гузијан, учитељ, радио је у Прибељици, НОО Шипово, од 1.9.1955. до 31.8.1957. и од 1.9.1957. до 31.8.1958. у Косјерову.

⁸⁰ Јелена Гузијан, учитељица, радила је у Срнетици, код Дрвара, 1.7.1950–31.8.1954, у Рекавицама 1.9.1954–31.12.1955, у НОШ Бошковићи и у Косјерову 1.1.1956–31.8.1958.

⁸¹ АРС БЛ, 122, бр. 02-248 од 1. августа 1960.

књижница није ни постојала. Успјех ученика је био слаб. Пролазност је била 50%. Као главни разлог таквог стања чланови школског одбора су навели слабу снабдјевеност ученика уџбеницима и писаћим прибором. Било је ученика који су по мјесец дана долазили у школу без свеске и оловке. Један од разлога слабог успјеха је и слаба брига родитеља за учење и владање свог дјетета. Доста родитеља је сматрало да дјеца не требају учити код куће већ само у школи.

Почетком школске 1959/60. школу је похађало 130 ђака: први разред 39, други 24, трећи 30, четврти 37 ученика. Први и трећи учила је учитељица Јелена Гузијан, а други и четврти Славко Гузијан, управник школе.⁸² Наредне године други разред имао је 31 ученика, трећи 21 и четврти 31, укупно 83, 55% мушких и 28% женских.⁸³

У школи су од 1956. до 1960. радили служитељи Милан Дикић, Чедо Дикић, Јевто Симеуновић, Милован Симеуновић и Боро Симеуновић.

Народна основна школа у Сјутрашњици

Градња дворазредне основне школе у Сјутрашњици почела је 1954.⁸⁴ јер су до тада дјеца из овог села похађала школу у Хан Колима, удаљену 6 км. У Грађевински одбор за изградњу школе били су изабрани: Боро Гатарих, председник, чланови Рајко Шућур, Вучен Гатарих, Драган Гајић и Бранко Метлар, који су требали водити евиденцију о прибављеном и утрошеном грађевинском материјалу, а нарочито агитацију за учешће добровољне радне снаге.⁸⁵ Изградња школе, коју је финансирао Народни одбор среза Бањалука, због недостатка новца је трајала дуже од планираног рока. Пошто се уз школу градио стан за учитеља, средства за довршетак школе обезбијеђена су из Фонда за кредитирање стамбене изградње НОО Добрња 1957, када је издата и грађевинска дозвола за довршетак градње.⁸⁶ Школска зграда, површине 208,10 м², имала је двије учионице величине 8x8, зборницу, кабинет, ходник и улаз.

У школи са 94 ученика од 1.9. до 1.10.1957. радио је учитељ Борислав Вукелић, а од 15.9.1957. Момир Смиљанић, учитељ управник,⁸⁷ и Штефица

⁸² Исто, бр. 2635 од 30. септембра 1958.

⁸³ Исто, бр. 0801-144-3 од 12. новембра 1960.

⁸⁴ АРС БЛ 99, грађевинска дозвола бр. 8210/54 од 21. јуна 1954.

⁸⁵ Исто, бр. 8478/54

⁸⁶ Грађевинску дозволу за изградњу – довршетак школе у Сјутрашњици издао је НОО Добрња 28. марта 1957. под бр. 04-849, а употребну дозволу НОС Бањалука 10. фебруара 1958. под бр. 04-16630/2.

⁸⁷ Момир Лазара Смиљанић рођен је 9.3.1932. у Јакуповцима, гдје је завршио основну школу. Гимназијски течај у Босанској Градишци уписао је 1946. и завршио два разреда. Затим се уписао у редовну школу у трећи разред Ниже гимназије у Бањалуци 1947. Малу матуру положио је 1948. Учитељску школу у Бањалуци је завршио 1951. Од 1. октобра 1951. радио је са два одјељења у Греди, СНО Босанска Градишка, са 51 учеником до 23.9.1952, кад одлази у Југословенску народну армију. Школске 1953/54. радио је у НОШ Шипраге, а од 1.9.1954. у Имљанима. У

Смиљанић рођ. Павловић⁸⁸. На почетку шг. 1958/59. просвјетни инспектор у записнику о прегледу школе наводи да школу нису требали отворати док се не ријеше проблеми са санитарима и не набави најнужнији намјештај и учила. Од намјештаја школа је имала само клупе, неке дотрајале, двије столице за расходовање и једну штокрилу, а од учила само географску карту ФНРЈ, стаклени штап и метар. Те године су радили Његослав Дувњак, који је водио први и трећи разред са 53 ученика (35+18), те Анте Кардум други и четврти са 26 (20+6) и чисто други са 23 ученика. За управника је постављен Његослав Дувњак.⁸⁹ У току године радио је и Гојко Дојчиновић.

Школске 1959/60. било је 114 ученика. У првом полугодишту радили су Анто Кардум и Анто Маркић, а у другом само Анто Маркић, који је постављен за управника школе.⁹⁰ Од 10.2.1960. до завршетка школске 1959/60. Кардум је радио у Радманићима.

Школске 1960/61. било је 135 ученика (71+64). Први разред похађало је 40 ђака, а четврти 31 и водио их је учитељ Анто Кардум.⁹¹ Други разред, са 31 учеником, и трећи, са 33 ђака, водио је учитељ Анто Маркић.

Служитељ у школи био је Боро Гатарих, који је био и предсједник школског одбора.

Народна основна школа Локвари

Школско подручје НОШ Локвари обухватало је засеоке Пајићи, Илићи, Лазичићи, Марчете, Савановића Брдо, Савановића Поље, Сладојевиће, Сладојевиће Дубица и Милићевиће. Школа, са учионицом површине 38 м², била је смјештена у приватној згради.

Настава је почела 17. октобра 1950, а радио је учитељ Драгомир Бркић.⁹² Школске 1951/52. у првом разреду била су 22 ученика (20+2), у другом 51 (43+8), тј. 86,3% мушке дјеце и 13,7% женске. У првом полугодишту радио је Драго Радић, а у другом Бранко Момић. Сљедеће двије школске године учитељ је био Саво Милић⁹³. Од 15.9.1954⁹⁴ до 1.9.1956. радио је учитељ Божо Зорић.

Дивичане прелази 1955. Школске 1956/57. радио је на Нижој гимназији Читлук, гдје је предавао математику и српско-хрватски језик.

⁸⁸ Учитељица Штефица Павловић Смиљанић, рођена 1934. радила је 1.9.1955–1.9.1956. у Доњем Вакуфу, а 1.9.1956–1.9.1957. у Читлуку. Из Сјутрашњице је отишла на рад у Бараће. НОО Добрња – персонали досије

⁸⁹ АРС БЛ 122, бр. 2634 од 30. септембра 1958.

⁹⁰ Исто, бр. 189 од 5. септембра 1959.

⁹¹ АРС БЛ, 122, бр. 0801-144 од 12. новембра 1960.

⁹² АРС БЛ, 99, бр. 149/54

⁹³ Исто, бр. 12815 од 25. августа 1952.

⁹⁴ Исто, бр. 16214 од 15. септембра 1954.

Школске 1955/56. школа у Локварима била је смјештена у приватној и безусловној згради у власништву Борина Илића⁹⁵ и имала је једну учионицу. Школу је похађало 111 ђака.

Идуће 1956/57. у школи са 112 ученика радио је Бранко Момић, а 1957/58. са 120 ученика Војин Чичић, који је 1957. на сједници оба вијећа НОО Добрња постављен за управника школе.⁹⁶

На сједници Савјета за просвјету и културу НОО Добрња 23. јуна 1958. донесена је одлука да се нова зграда школе у Локварима гради на земљишту које је раније било у власништву Михајла и Милоша Савановића.⁹⁷ Након продаје зграде намијењене за школу у Добрњи Секретаријату за народну одбрану, милион динара издвојено је за изградњу НОШ у Локварима.⁹⁸

У записнику школског инспектора Јосипа Штембергера о прегледу НОШ у Локварима 15. и 16. октобра 1958. наводи се да је "школа смјештена у безусловним просторијама. Учитель и ђаци су препуштени на милост и немилост тешким условима. Учионица је једно 'склониште' гдје се дјеца окупљају само зато јер су школски обвезници и дужни да ту проведу одређено вријеме. У малим клупама сједила су по три ученика. Школских помагала нису имали. У оваквим условима дјеца су могла само савладати основе писмености. Учитель Чичић са породицом био је смјештен у једној брвнари, од школе удаљена пола сата хода, у којој се није могао ни исправити. Спаваћа соба није имала прозора". Школски инспектор је истакао да су ријетки учитељи који би прихватили ове услове рада и становања. Учитель је радио са 134 ученика (83+51) у два одјељења. Ангажовањем учитеља Чичића само осам ученика није било обухваћено школовањем. Школска кухиња је радила. Почетком септембра 1959. Војин Чичић је разријешен дужности управника због одласка на службу у Доњу Мравицу, након пет година службе на подручју општине Добрња. Почетком школске 1959/60. била су два одјељења са 145 ученика. Прво одјељење, први и трећи разред, друго одјељење, други и четрти, водио је учитељ Владо Марјановић из Горњег Скугрића, Срез Брчко.⁹⁹ Наредне школске 1960/61. радио је Томислав Зец, учитељ управник.¹⁰⁰ Поднио је отказ због тешких услова за рад. Школу је похађало 120 ученика у три одјељења. Школске 1961/62. учитељ је био Гојко Дојчиновић.

У школи су као служитељи радили Ђорђо Илић и Борислав Илић.

⁹⁵ Драгица Гатарић, "Крупа на Врбасу и насеља у њеној околини", Београд 2008, стр. 142

⁹⁶ АРС БЛ 122, бр. 3588 од 23. децембра 1957.

⁹⁷ Грађевинску дозволу за градњу школе у Локварима издао је НОО Добрња 10. септембра 1958. под бр. 04-2408.

⁹⁸ Записник са сједнице Вијећа произвођача НОО Добрња од 22. фебруара 1958.

⁹⁹ АРС БЛ 122 – персонални досије

¹⁰⁰ Рјешењем бр. 114/60 од 19.10.1960, донесеним на заједничкој сједници Вијећа произвођача и Општинског вијећа НОО Добрња, за управника НОШ Локвари постављен је Томислав Зец.

Народна основна школа Горње Ратково

Школско подручје Народне основне школе у Горњем Раткову обухватало је засеке: Бабићи, Благојевићи, Босанчићи, Бунареви, Гвозденовићи, Илићи и Јаковљевићи. У току школске 1955/56. у школи су радили учитељи Миленко Шукало, управник, Ђорђе Ристић, Слободанка Ристић¹⁰¹ и учитељ приправник Божидар Божановић.¹⁰²

Школске 1956/57. било је 219 ученика, које је учио Божо Зорић до 29.3.1957, кад је отишао на одслужење војног рока у ЈНА и од 1.10.1956. Његослав Дувњак из Купреса, учитељ управник. Зорића је замијенио Анто Кардум, учитељ – приправник. Наредне школске године радили су Његослав Дувњак и Анте Кардум. У децембру 1957. школа није радила јер ју је затворила санитарна инспекција. У првом полугодишту радио је само Кардум, јер је Дувњак био на боловању.

Као хонорарни служитељ у школи радио је Мићо Милановић.

Резиме

За вријеме постојања Сеоске општине Добрња, од 1952. до 1960. радиле су школе у Шљивну, Хан Колима, Стричићима, Кадиној Води, Радманићима, Хазићима, Сјутрашњици, Локварима и Горњем Раткову. Школство је било оптерећено многим проблемима, као што су мали број учионица у односу на број школских обвезника, мањкава простора за физички одгој, школских радионица, кабинета, наставних средстава, станова за наставнике. Општина је улагала много труда и новаца да их ријеша. Због великог броја ђака морала је да отвара нове школе. Данас, због малог броја ђака, доста тих истих школа је укинута.

¹⁰¹ АРС БЛ, 99. Рјешењем НОС Бањалука, бр. 11160/55 од 17. децембра 1955, учитељица Слободанка Ристић је премјештена из школе у Горњем Раткову у Хан Кола.

¹⁰² Учитељ – приправник Божидар Божановић радио је у школи од 1.4. до 31.7.1956.